

PATVIRTINTA
Klaipėdos „Saulėtekio“ progimnazijos
direktorius 2020 m. lapkričio 16 d.
įsakymu Nr. V1-41

KLAIPĖDOS „SAULĖTEKIO“ PROGIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO MOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatyminiu reglamentu: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 1, 2, 19, 23, 43, 46, 47, 49, 56, 58, 59 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 23¹, 23² straipsniais įstatymas (2016 m. spalio 18 d. Nr. XII-2685), Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas 2011 m. gegužės 26 d. Nr. XI-1425 (2017-01-01 suvestinė redakcija); Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas 2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymas Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 3 d. įsakymas Nr. V – 635 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje“.

2. Tvarkos aprašo paskirtis – apibrėžti smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarką, kuri:

2.1. įtvirtina, kad visi mokyklos darbuotojai reaguoja į smurtą ir patyčias nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;

2.2. nustato pranešimų apie smurtą ir patyčias procedūrą (kokia forma, kam ir per kiek laiko apie smurtą ir patyčias praneša mokyklos bendruomenės nariai);

2.3. apibrėžia mokyklos darbuotojų veiksmų seką ir jų tarpusavio bendradarbiavimą, įtarus ar pastebėjus smurtą ar patyčias tarp mokinių;

2.4. nustato, kokių priemonių imasi mokyklos vadovas, gavęs pranešimą, kad mokyklos darbuotojas patiria smurtą ar patyčias ar pats smurtauja ar tyčiojasi;

2.5. apibrėžia smurto ir patyčių atvejų mokykloje registravimo tvarką (patyčių dinamikos analizei ir atitinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių planavimui);

2.6. numato švietimo pagalbos ar kitos reikalingos pagalbos (pvz., policijos, medicininės pagalbos) priemones smurtą ar patyčias patyrusiems ar smurtavusiems dalyviams, stebėtojams (mokiniam), tėvams.

3. Tvarkos apraše remiamasi šiais principais:

3.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio ir formos;

3.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, privalo reaguoti nedelsiant;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų;

3.4. visi mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, jų tėvai, mokytojai ir kt. mokykloje dirbantys asmenys) su smurto ir patyčių mokykloje prevencijos, intervencijos vykdymo tvarka turi būti supažindinti pasirašytinai.

4. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

5. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, nukreipta:

5.1. mokinių prieš mokinius;

5.2. mokyklos darbuotojų prieš mokinius;

5.3. mokinių prieš mokyklos darbuotojus;

5.4. mokyklos darbuotojų prieš kitus šios įstaigos darbuotojus;

5.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, mokyklos darbuotojus.

6. Apraše vartojamos sąvokos:

6.1. Patyčios – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, siekiant pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;

6.2. Patyčios kibernetinėje erdvėje – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

6.3. Smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą.

6.4. Neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais.

6.5. Smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas artimoje aplinkoje, arba dėl smurto artimoje aplinkoje mirusio asmens šeimos narys, kuris patyrė žalą dėl to asmens mirties, arba taip pat vaikas, tapęs smurto artimoje aplinkoje liudininku ar gyvenantis aplinkoje, kurioje buvo smurtauta.

6.6. Smurtas prieš vaiką – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai.

6.7. Smurto prieš vaiką formos:

6.7.1. fizinis smurtas – tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai veiksmai prieš vaiką, taip pat fizinės bausmės, sukeltantys vaikui skausmą, darantys žalą arba keliantys pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;

6.7.2. psichologinis smurtas – nuolatinis vaiko teisės į individualumą pažeidinėjimas, vaiko žeminimas, patyčios, gąsdinimas, būtinos vaiko raidai veiklos trikdyimas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitokia nefizinio kontakto elgsena, darantys žalą arba keliantys pavojų vaiko gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;

6.7.3. seksualinis smurtas – seksualiniai veiksmai su vaiku, kai naudojama prievarta, jėga ar grasinama arba piktnaudžiaujama pasitikėjimu, valdžia ar įtaka vaikui arba piktnaudžiaujama itin pažeidžiama vaiko padėtimi, ypač dėl priklausomumo; vaikų išnaudojimas prostitucijos tikslams, vaikų pornografija, verbavimas, vertimas ar įtraukimas dalyvauti pornografinio pobūdžio renginyje, pornografijos rodymas arba kitos vaikų seksualinio išnaudojimo formos, vaikų tvirkinimas;

6.7.4. nepriežiūra – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis vaikui būtinų fizinių, emocinių ir socialinių poreikių netenkinimas ar aplaidus

tenkinimas, darantys žalą ar keliantys pavojų vaiko gyvybei, fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

6.8. Prevencija suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

6.9. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus mokyklos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

6.10. Intervencija suprantama kaip mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

6.11. Smurto ir patyčių dalyviai:

6.11.1. Smurtą ar patyčias patiriantis bendruomenės narys - vaikas/mokinys, mokyklos darbuotojas, prieš kurį smurtaujama arba iš kurio tyčiojama.

6.11.2. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis smurtą ar patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

6.11.3. Smurto ar patyčių stebėtojas – bet kuris bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie smurtą ar patyčias ir nesiimantis veiksmų patyčioms stabdyti.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA MOKYKLOJE

7. Smurto ir patyčių prevencija, stebėseną ir intervenciją yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

8. Mokyklos vadovas yra atsakingas už mokyklos Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

9. Smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja Vaiko gerovės komisija (toliau VGK) kuri kasmet:

9.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės mokinių apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

9.2. surenka apibendrintus duomenis iš grupių vadovų dėl mokykloje registruotų pranešimų apie smurtą ir patyčias, atlieka jų analizę;

9.3. remiantis apklausos ir pranešimų analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį VGK posėdyje;

9.5. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo prevencijos ar intervencijos srityje;

9.6. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl mokyklos Tvarkos aprašo tobulinimo.

10. Klasių vadovai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias tarp auklėtinių, informuoja VGK apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus auklėjamojoje klaseje, teikia VGK kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III SKYRIUS SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

11. Visais smurto ir patyčių atvejais mokykloje kiekvienas mokyklos darbuotojas nedelsdamas įsikiša pastebėjęs smurtą ir patyčias, nutraukia bet kokius smurto ar patyčių veiksmus, jeigu yra būtinybė, smurtą patyrusiam asmeniui suteikia pirmąją medicininę pagalbą, pasirūpina iškviešti bendrąsias pagalbos centro tarnybas (greitąją pagalbą, policiją ar kt.) mokykloje galinčius pagalbą suteikti darbuotojus ir/ar reaguoja atitinkamai situacijai:

11.1. Kai smurtas ir patyčios pastebimos tarp mokinių:

11.1.1. primena mokiniui, kuris tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

11.1.2. informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie smurtą ir patyčias, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (priedas Nr.1).

11.2. Kai pastebimos kibernetinės patyčios prieš mokinį ar gavus apie jas pranešimą:

11.2.1. išsaugo vykstančių kibernetinių patyčių įrodymą,

11.2.2. informuoja grupės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie smurtą ir patyčias, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (priedas Nr.1);

11.3. Kai smurto ir patyčių situacijoje vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys, tiesiogiai informuoja VGK narį, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (priedas Nr.1).

12. Visais smurto ir patyčių atvejais kiekvienas mokinys, kuris patiria smurtą arba patyčias, arba yra stebėtojas, arba matęs ir žinantis apie smurtą ir patyčias, nedelsiant informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie patirtas ar matytas patyčias (individualiame pokalbyje, viešoje ar kibernetinėje erdvėje).

13. Visais smurto ir patyčių atvejais patyčias patiriančio mokinio tėvai/globėjai/rūpintojai arba tėvai/globėjai/rūpintojai, žinantys apie grupėje vykstančias patyčias, nedelsiant informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie mokinio patiriamas patyčias (individualiame pokalbyje arba kibernetinėje erdvėje).

14. Klasės vadovas, gavęs informaciją apie smurtą ir patyčias, nedelsiant:

14.1. išsiaiškina ir įvertina situaciją;

14.2. užpildytą pranešimą apie smurtą ir patyčias (priedas Nr.1) tą pačią dieną perduoda socialiniam pedagogui, atvejį registruoja klasės smurto ir patyčių registracijos žurnale (priedas Nr. 2);

14.3. organizuoja ir teikia individualią pagalbą smurto ir patyčių dalyviams, savo veiksmus suderina su VGK, informuoja nepilnamečių mokinių tėvus/globėjus/rūpintojus (elektroninio dienyno pagalba/telefonu arba pagal poreikį pakviečia mokinių tėvus dalyvauti individualiame pokalbyje);

14.4. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną.

15. Socialinio pedagogo ar kito VGK nario veiksmai, kai smurto ir patyčių forma nukreipta mokinių prieš mokinius, mokyklos darbuotojų prieš mokinius, mokinių prieš mokyklos darbuotojus, mokinių tėvų/globėjų/rūpintojų prieš mokinius:

15.1. priima pranešimą apie patyčias (priedas Nr. 1),

15.2. prireikus inicijuoja VGK pasitarimą,

15.3. prireikus suderina VGK veiksmų planą,

15.4. registruoja atvejį VGK atvejų registracijos žurnale (priedas Nr. 2),

15.5. prireikus inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį arba informuoja mokyklos direktorių;

15.6. su sudarytu VGK veiksmų planu supažindina smurto ir patyčių dalyvius ir nepilnamečių mokinių tėvus;

15.7. skriaudėją ir jo tėvus/globėjus/rūpintojus supažindina su veiksmų plano nevykdymo pasekmėmis.

16. Mokyklos vadovo veiksmai:

16.1. Kai smurtauja ar smurtą patiria mokinys:

16.1.1. gavęs iš VGK informaciją apie smurto atvejį, nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugą užtikrinančiai valstybės ir savivaldybės institucijai pagal kompetenciją;

16.1.2. imasi priemonių, kad jo vadovaujamos švietimo įstaigos mokiniai, jų tėvai (globėjai, rūpintojai) turėtų galimybę neatlygintinai gauti psichologinę pagalbą;

16.1.3. imasi priemonių, kad smurtavęs (smurtavę) ir smurtą patyręs (patyrę) nepilnamečiai (nepilnamečiai) asmuo (asmenys) kartu su jį (juos) lydinčiais tėvais (globėjais, rūpintojais) neatlygintinai nedelsdamas (nedelsdami), bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo apie smurto faktą momento gautų psichologinę pagalbą (psichologinės pagalbos trukmę nustato psichologas, įvertinęs kiekvieno smurto epizodo aplinkybių visumą ir atsižvelgdamas į švietimo ir mokslo ministro nustatytą psichologinės pagalbos teikimo tvarką).

16.2. Kai smurtauja ar smurtą patiria mokyklos darbuotojai, apie įvykusį smurto faktą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša savivaldybėje veikiančiai pedagoginei psichologinei tarnybai, su kuria yra sudaryta sutartis dėl psichologinės pagalbos teikimo, ir rekomenduoja smurtavusiam ar smurtą patyrusiam darbuotojui kreiptis psichologinės pagalbos (mokytojams, mokyklos darbuotojams psichologinė pagalba neatlygintinai pradedama teikti nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo apie smurto faktą momento atvykus į atitinkamą pedagoginę psichologinę tarnybą arba atvykus pas atitinkamą psichologinės pagalbos teikėją, su kuriuo yra sudaryta sutartis dėl psichologinės pagalbos teikimo).

17. Kai pastebima, kad vaikas (nepilnametis mokinys) galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje:

17.1. darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, nedelsdamas praneša apie tai mokyklos vadovui arba jo įgaliotam asmeniui, raštu fiksuoja požymius ir visas aplinkybes, kurios sukėlė įtarimą dėl smurto ir pateikia tai kartu su pranešimu; nesant galimybei pranešti mokyklos vadovui ar jo įgaliotam asmeniui, mokyklos darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, tiesiogiai praneša savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui (savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrių kontaktai: <http://www.socmin.lt/lt/seima-ir-vaikai/vaiko-teisiu-apsaugos-istaigos/vaiko-teisiu-apsaugos-skyriai/savivaldybiu-vtas.html>) ir/ar policijai 112 (nemokamu telefonu), atsiradus galimybei apie įtarimą, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, nedelsdamas praneša mokyklos vadovui arba jo įgaliotam asmeniui;

17.2. mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo, gavęs pranešimą apie vaiką, galimai patyrusį smurtą artimoje aplinkoje, nedelsdamas praneša apie tai savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui arba policijai 112;

17.3. mokyklos vadovas, jo įgaliotas asmuo ir/ar mokyklos darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, tačiau dar negalintis užtikrintai to teigti, gali konsultuotis su Vykdyto grupės nariu, koordinuojančiu smurto prevencijos veiklos sritį, arba švietimo pagalbos specialistais (psichologu ar socialiniu pedagogu), nesant galimybių mokykloje, konsultuojasi su savivaldybės švietimo pagalbos ar pedagoginės psichologinės tarnybos specialistais. Mokyklos vadovas, jo įgaliotas asmuo ir/ar mokyklos darbuotojas (asmuo, kuriam vaikas atsiskleidė patiriantis smurtą, arba turintis gerą emocinį ryšį su vaiku, arba pastebėjęs smurto artimoje aplinkoje požymius), gali inicijuoti pokalbį su vaiku, galimai patyrusiu smurtą artimoje aplinkoje (priedas Nr. 3: pokalbio su vaiku, galimai patyrusiu smurtą artimoje aplinkoje, ypatumai);

17.4. mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo, pranešęs apie vaiko, galimai patyrusį smurtą artimoje aplinkoje, atvejį savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui ir/ar policijai, informuoja VGK dėl pagalbos vaikui organizavimo ir/ar teikimo; toliau mokykloje veikiama

vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-635 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje“.

18. Kai smurtu prieš vaiką (nepilnametį mokinį) kaltinamas mokyklos vadovas/vadovo pavaduotojas:

18.1. apie situaciją nedelsiant pranešama vadovo pavaduotojui/vadovui,

18.2. vadovo pavaduotojas/vadovas nedelsiant informuoja savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrių, policiją (112) bei steigėją ir laikosi suteiktų instrukcijų,

18.3. vadovo pavaduotojas/vadovas fiksuoja smurto požymius ir saugo šią informaciją, prireikus pasidalina ja su vaiko teises atstovaujančiomis institucijomis bei steigėju,

18.4. jei savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius/policija leidžia ir yra liudininkų, vadovo pavaduotojas/vadovas paprašo jų taip pat išsamiai apibūdinti įvykį.

IV SKYRIUS SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE NUOTOLINIO MOKYMOSI LAIKOTARPIU

19. Visais smurto ir patyčių atvejais nuotolinio mokymosi laikotarpiu. Mokytojas dirbantis su mokiniais nuotoliniu būdu nedelsdamas įsikiša pastebėjęs smurtą ir patyčias, nutraukia bet kokius smurto ar patyčių veiksmus, reaguoja atitinkamai situacijai:

19.1. Kai smurtas ir patyčios pastebimos tarp mokinių:

19.1.1. primena mokiniui, kuris tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

19.1.2. informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie smurtą ir patyčias, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (priedas Nr. 1).

19.2. Kai pastebimos kibernetinės patyčios prieš mokinį ar gavus apie jas pranešimą:

19.2.1. išsaugo vykstančių kibernetinių patyčių įrodymą,

19.2.2. informuoja grupės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie smurtą ir patyčias, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (priedas Nr. 1);

19.3. Kai smurto ir patyčių situacijoje vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys, tiesiogiai informuoja VGK narį, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (priedas Nr. 1).

20. Visus smurto ir patyčių atvejus vykčius virtualioje erdvėje kiekvienas mokinys, kuris patiria smurtą arba patyčias, arba yra stebėtojas, arba matęs ir žinantis apie smurtą ir patyčias, nedelsiant informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie patirtas ar matytas patyčias (individualiame pokalbyje, viešoje ar kibernetinėje erdvėje).

21. Visais smurto ir patyčių atvejais patyčias patiriančio mokinio tėvai/globėjai rūpintojai arba tėvai/globėjai/rūpintojai, žinantys apie grupėje vykstančias patyčias, nedelsiant informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie mokinio patiriamas patyčias (individualiame pokalbyje arba kibernetinėje erdvėje).

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Visi dokumentai, esantys vaiko/mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiko/mokiniu ir/ar jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas ir užtikrinti vaiko/mokinio teises ir teisėtus interesus.

PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ IR PATYČIAS MOKYKLOJE

Pildančio asmens vardas, pavardė, pareigos, telefono numeris

Pranešimo pildymo data

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie smurtą/patyčias	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios:	
Kokios formos smurtas ar patyčios buvo naudotos (pabraukti):	
Fizinės: mokinio užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, ūjimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;	
Socialinės: gąsdinantys/ bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad asmuo yra atstumiamas;	
Kibernetinės: patyčios vykstančios kibernetinėje erdvėje, naudojant telekomunikacinius informacinius ir kt. elektroninius įrenginius, sistemas ir įvairius socialinius tinklus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, asmeninio gyvenimo detalių, nuotraukų, intymaus turinio vaizdų ar žinučių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
Kita smurto forma (rašyti):	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Asmens, <u>patyrusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė/ užimamos pareigos	
Asmens, <u>kuris tyčiojosi</u> vardas, pavardė, amžius, klasė/ užimamos pareigos:	
Asmens/-ų, <u>stebėjusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė/ užimamos pareigos:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

Pranešusiojo apie patyčias veiksmai šioje patyčių situacijoje:

Pranešimą pildžiusiojo parašas

Veiksmų planas po įvykio (klasės vadovo, socialinio pedagogo, psichologo, VGK ar kt. intervencija) su:

Mokiniu, patyrusiu patyčias:	
Mokiniu/ asmeniu, kuris tyčiojosi:	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais:	

Rekomendacijos, išvados, rezultatas

Klasės vadovo vardas, pavardė, parašas

pagalbos mokiniui specialistų/ VGK parašai

SMURTO IR PATYČIŲ ATVEJŲ REGISTRACIJOS ŽURNALAS

Klasės vadovas _____, Klase _____ mokslo metai _____

Nr.	Data	Kas pranešė apie smurtą/ patyčias	Smurto/ patyčių pobūdis: F, Ž, E, S	Smurta/ patyčias/ patiriantis asmuo	Smurtaujantis/ besityčiojantis asmuo/ asmenys	Smurto/ patyčių stebėtojai	Intervencija (mokykloje ar už mokyklos ribų)*, rezultatas

Intervencija mokykloje: AV – atvejo vadyba (klasės vadovo), VK – vykdymo grupė, VGK – vaiko gerovės komisija;
 Intervencija už mokyklos ribų: GP – greitoji pagalba, PK – policijos komisariatas, VTAS – vaiko teisių apsaugos skyrius, PPT – pedagoginė psichologinė tarnyba, DI – www.draugiskasinternetas.lt ar kt.

Rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmy, kilus
įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje
3 priedas

MOKYKLOS DARBUOTOJO POKALBIO SU VAIKU, GALIMAI PATYRUSIU SMURTAŲ ARTIMOJE APLINKOJE, YPATUMAI

Mokyklos darbuotojas, įtaręs ar pastebėjęs galimo smurto prieš vaiką požymius vaiko kūne, elgesyje, emocijose ar vaiko atstovų pagal įstatymą bendravime su vaiku, turėtų susirūpinti ir pasidomėti, kas jam nutiko. Kalbėdamas su vaiku mokyklos darbuotojas turėtų atkreipti dėmesį į kai kurias pokalbio ypatybes:

- ✓ sudaryti kiek įmanoma saugesnes ir patogesnes pokalbiui sąlygas (pvz., vienam klasėje), kad vaiko nerimas sumažėtų;
- ✓ atsisėsti šalia vaiko arba jam patogiu atstumu viename akių lygyje (nerekomenduojama sėdėti už stalo vienas priešais kitą);
- ✓ klausti vaiko, kas jam nutiko, užduodant atvirus klausimus (pvz.: „Šiandien pastebėjau mėlynės ant tavo rankos riešo. Kas tau atsitiko?“ Neklausti: „Ar čia tam tikras asmuo tau mėlynės padarė?“);
- ✓ ramiai išklausti vaiką, nepertraukinėti, leisti pasakyti, kiek vaikas nori / gali; neprarasti savitvardos: matydamas, kad suaugusysis, kuriam vaikas atsiskleidė, išsigando, supyko ar pasibaisėjo, gali išgąsdinti vaiką, jis gali daugiau nebesakoti arba atsiimti savo žodžius;
- ✓ tikėti vaiku: jei vaikas prabilo apie smurtą, jis parodė pasitikėjimą suaugusiuoju. Jei vaikas išgirs abejonę, ar jis sako tiesą, daugiau gali nieko nebesakyti, ir smurtas gali tęstis toliau;
- ✓ nuraminti vaiką, palaikyti jį: vaikui atskleisti smurtą, veikiausiai, reikėjo sukaupti daug drąsos. Svarbu jam perteikti žinią, kad jis gerai pasielgė kreipdamasis pagalbos (pvz., „gerai, kad tu man pasakei apie tai“, „man gaila, kad tau taip atsitiko“);
- ✓ nekaltinti, nesmerkti, nekritikuoti vaiko: svarbu yra vaikui perduoti vienareikšmišką žinią, kad jis nėra kaltas dėl patirto smurto, už tai yra atsakingas suaugęs žmogus, kuris elgėsi neleistinais;
- ✓ skatinti vaiką pasidalinti savo išgyvenimais, jausmais: tikėtina, kad vaikas patiria daug įvairių jausmų ir išgyvenimų: baimę būti kaltinamam, baimę dėl smurtautojo keršto, gėdą, kaltę ir kita, kurie jį slegia;
- ✓ klausiant, kalbant vartoti suprantamus vaikui žodžius, sąvokas, atitinkančias vaiko amžių, pažintinius gebėjimus ir supratimą, specialiuosiuos ugdymosi poreikius;
- ✓ suprasti, kad vaikas gali būti emociškai prisirišęs prie smurtavusio prieš jį asmens (pvz., jei vaiką seksualiai tvirkino tam tikras asmuo, vaikas gali išgyventi labai prieštarigus jausmus – meilę smurtautojui ir neapykantą jam už padarytą skriaudą), vengti jį kaltinančių, vertinančių ar nukreipiančių klausimų, teiginių;
- ✓ patvirtinti vaikui, kad jis gerai padarė pasisakęs apie patiriamą smurtą;
- ✓ pokalbio metu patikinti vaiką, kad smurtas prieš jį – ne jo kaltė, o smurtavusiojo atsakomybė;
- ✓ klausyti vaiko ir sąžiningai atsakyti į jam kylančius klausimus: vaiką gali kankinti nežinia dėl ateities, smurto atskleidimo pasekmių. Svarbu patikinti vaiką, kad bus stengiamasi užtikrinti jo saugumą, tačiau nežadėti to, ko nėra galimybės išpildyti (pvz., nereiktų vaikui sakyti „Tavo mama nenusimins“);
- ✓ paaiškinti vaikui (atsižvelgiant į vaiko amžių ir supratimą), kas vyks po to, kai jis pasisakė, kokių veiksmy imsisi mokyklos darbuotojas vaikui apsaugoti;
- ✓ būti prieinamam vaikui, nepalikti jo vieno su savo problema, mintis ir jausmais.

Rekomenduojama vaiko papasakotas smurtinės situacijos detales užrašyti kaip įmanoma tiksliau, cituojant vaiko kalbą: kada prasidėjo smurtas, kas tai darė, kas apie tai žino / žinojo, kam

vaikas yra dar pasakojęs ar (ir) kodėl nepasakojo, kokie, vaiko supratimu, buvo smurtautojo motyvai, kaip vaikas jautėsi po smurtinio įvykio. Mokyklos darbuotojas turėtų įvertinti, kiek vaiko pasakojimas galimai realistiškas, ar vaiko nurodomos aplinkybės, faktai atitinka sužalojimų turinį, sunkumą (pvz., ant vaiko rankos matoma suaugusio asmens plaštakos dydžio mėlynė, o vaikas sako, kad jam per ranką sudavė penkiametis brolis). Svarstyti apie vaiko patiriamą smurtą galima, kai vaiko sužalojimai yra neįprasti, jo pasakojimas atrodo neįtikinamas. Svarbu prisiminti, kad smurtą patyrę vaikai dažnai neprisipažįsta, kas ir kaip prieš juos smurtavo, dėl įvairių priežasčių: galvoja (ar yra įtikinti), kad yra patys kalti dėl tokio elgesio su jais; nori būti ištikimi savo smurtautojui; bijo smurto atskleidimo pasekmių ar pan.

Kalbantis su vaiku neleistina:

- ✓ žadėti tai, ko nebus galimybės ištesėti, pvz., „tau daugiau nieko blogo neatsitiks“;
- ✓ versti vaiką detaliam pasakoti apie patirtą smurtą. Svarbu leisti jam kalbėti tiek, kiek jam norisi;
- ✓ vertinti ir klausinėti vaiką apie jo jausmus smurtautojui;
- ✓ klausiti vaiko, kodėl jis anksčiau nepasakė / nesipriešino smurtui; tai vaikui gali sustiprinti kaltės jausmą; jei yra žinoma, kas yra smurtautojas, leisti jam susitikti su vaiku; šiuos klausimus turi spręsti policija ir (ar) savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius;
- ✓ leisti vaikui atsiskleisti prie kitų vaikų. Reikia saugoti ir gerbti jo privatumą, neatskleisti ir neaptarinėti informacijos su įvykius nenusijusiems asmenims.

SVARBU: Mokyklos darbuotojo įtarimai dėl vaiko galimai patiriamo smurto nėra įrodymai. Įrodymų rinkimas – teisėsaugos specialistų kompetencija.

Skubia vaiko apsauga būtina pasirūpinti, kai:

- ✓ kyla akivaizdus pavojus vaiko fizinei, psichinei sveikatai;
- ✓ nėra maisto, vaikas badauja;
- ✓ nesaugu dėl higienos stokos (pvz.: tikimybė infekcijoms, nes nėra geriamo vandens ir pan.);
- ✓ dėl psichikos sveikatos sutrikimų paūmėjimų vaiko atstovai pagal įstatymą nėra pajėgūs pasirūpinti vaiko fiziniais, psichologiniais, socialiniais poreikiais;
- ✓ yra tikimybė, kad vaiko atstovai pagal įstatymą, vartojantys psichoaktyvias medžiagas (alkoholį, narkotikus) ir apsvaigę nuo jų, artimiausiu metu nesiliaus to daryti.

SMURTO IR PATYČIŲ PRIEŠ MOKINĮ MOKYKLOJE INTERVENCIJOS ALGORITMAS

